

Sergančiųjų Parkinsono liga pažinimo funkcijų ir elgesio sutrikimai: svarbiausi faktai pacientams

KOKIE PAŽINIMO FUNKCIJŲ SUTRIKIMAI GALI ATSIRASTI SERGANT PARKINSONO LIGA?

Dauguma sergančiųjų Parkinsono liga (PL) pasižymi gera atmintimi ir mąstymu, todėl protine veikla savarankiški kasdieniniame gyvenime. Užmaršumas gali būti natūralaus senėjimo dalis, o progresuojant PL gali atsirasti rimtesnių dėmesio, mąstymo ir atminties problemų. Tarp dažniausių pažinimo funkcijų sutrikimų sergant PL gali būti:

- Problemos dėl dėmesio ir susikaupimo;
- Planavimo sunkumai, pavyzdžiui, dienos darbų sekos išdėliojimo;
- Nesugebėjimas sekti sudėtingo pokalbio ar spręsti sudėtingų užduočių;
- Sunkumai greitai dėlioti mintis;
- Problemos prisimenant įvykius ar jų detales, nors užuominos ar pagalba gali padėti prisiminti.

Kai pokyčiai nedideli, be rimto poveikio kasdieniniam gyvenimui, tai vadinama lengvu pažinimo funkcijų sutrikimu. Kai pokyčiai tokie sunkūs, kad trikdo kasdieninę veiklą, tai vadinama demencija.

KODĖL ATSIRANDA PAŽINIMO FUNKCIJŲ SUTRIKIMAS?

Protavimo pokyčiai atsiranda kuomet PL pradeda paveikti smegenų sritis, atsakingas už dėmesį, mąstymą ir atmintį. Dažniausiai tai pasireiškia ligos vėlyvuju periodu arba žmonėms senstant, paprastai virš 65-erių metų.

HALIUCINACIJOS IR KLIEDESIAI

Daug sergančiųjų PL, kuriems yra sutrikusios pažinimo funkcijos, gali patirti haliucinacijas ar kliesdesius. **Haliucinacijomis** vadinamas matymas ar girdėjimas to, ko nėra. Sergant PL, haliucinacijos paprastai yra regimosios. Tarp jų gali būti „matymas“ gyvūnų ar žmonių, kurių iš tikro nėra. Pradžioje dauguma žmonių supranta, kad haliucinacijos netikros. Vėliau atskirti, kas tikra, o kas ne, gali tapti sunkiau. PL sergantys pacientai taip pat gali patirti iliuzijas, tokias kaip manymas, kad dėmė ant sienos yra vabzdys.

Kliesdesiai yra klaidingi įsitikinimai, nepagrįsti realybe ar faktais. Dažni kliesdesiai yra galvojimas, kad Jūsų namuose gyvena papildomų žmonių, Jūsų sutuoktinis Jums neištikimas (-a) ar kad kažkas iš Jūsų vagia. Taip dažniausiai būna PL vėlyvesnėse stadijose.

Lengvos haliucinacijos, kurias Jūs atpažįstate, nereikalauja gydymo. Svarbu, kad tuomet Jūsų gydytojas Jus apžiūrėtų dėl infekcinio susirgimo, ypač šlapimo takų infekcijos, ar haliucinacijas ar kliesdesius galinčių sukelti vartojamų vaistų. Haliucinacijos ir kliesdesiai dažnai gali būti pagydomi pakoregavus vartojamus vaistus, pavyzdžiui, dėl miego sutrikimų ar skausmo. Jei tai nepadeda, Jūsų gydytojas gali mėginti sumažinti kai kurių Jūsų PL vaistų dozes. Jei tai negelbsti arba jei dėl to pablogėja Jūsų judesiai, gydytojas gali paskirti papildomų pažinimo funkcijas gerinančių vaistų. Be to, vaistai klozapinas ar kvetiapienas gali sumažinti haliucinacijas ar kliesdesius, tačiau jų nepageidaujamas reiškinys gali būti padidėjęs mieguistumas. Vartojant klozapiną taip pat reikia reguliariai darytis kraujo tyrimus.

KĄ GALIU PADARYTI DĖL PAŽINIMO FUNKCIJŲ SUTRIKIMO?

Pažinimo funkcijas galima pagerinti tinkama mankšta, dieta, miegu ir kraujospūdžio kontrole. Pasikalbėkite su savo gydytoju, jei jaučiate, kad mąstymo, atminties ar sprendimų priėmimo problemos trukdo Jūsų kasdieninei rutinai. Jūsų gydytojas norės atlikti pažinimo funkcijų testus. Peržvelkite savo vartojamus vaistus, nes vaistai, vartojami PL ar kitų sveikatos būklių gydymui kartais gali pabloginti pažinimo funkcijas. Gali padėti vaistų dėžučių ar priminimų apie vartojamus vaistus naudojimas. Jei atminties problemos patampa sunkios, tuomet:

- Su šeima ir gydytoju reikėtų aptarti būsimą gyvenamąją vietą ir sąlygas, įskaitant priežiūrą namuose ar naudojimąsi priežiūros įstaigos paslaugomis;
- Leiskite artimajam, kuriuo pasitikite, būti Jūsų įgaliojimų, atsižvelgiant į vietos teisės aktus. Jei Jūs nebebajėgsite, šis žmogus kalbės Jūsų vardu, bus atsakingas už Jūsų finansus, apmokės Jūsų sąskaitas ir kt. Be įgaliojimo asmens šios užduotys gan greitai gali tapti per sudėtingos ir brangios;
- Įsitikinkite, kad Jūsų turtas ir testamentas yra reguliariai prižiūrimi ir atnaujinami. Jei Jums atsirastų sunkių pažinimo funkcijos sutrikimų, pokyčių testamente daryti nebegalėsite.

AR YRA GYDYMO PRIEMONIŲ?

Kai kurie vaistai gali padėti, jų veikimas buvo įrodytas sergančiųjų PL ir demencija tyrimais. Tarp tokių vaistų yra rivastigminas, donepezilis, galantaminas ir memantinas. Kai kurie šiuos vaistus vartojantys žmonės pastebi didelį pagerėjimą, o kiti pajaučia tik nedidelius pokyčius. Tarp dažnų nepageidaujamų reiškinų yra pykinimas ir viduriavimas.